9

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti rektori
M.E. Po'latov

2024 yil "29" avgust

Ro'yxatga olindi: №
2024 yil "29" avgust

JAHON IQTISODIYOTI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	– Biznes boshqaruvi va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	– Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishlari:	60411900	– Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar (mintaqalar va faoliyat turlari bo'yicha)

SAMARQAND-2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
WOREC06	2024-2025	3	6
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O'zbek/rus		4

1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami: (soat)
	Jahon iqtisodiyoti	72	108	180

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o'qitishdan maqsad - Jahon iqtisodiyotining mazmun-mohiyati, vujudga kelishi va rivojlanishi bosqichlari, iqtisodiy qonuniyatlari, jahon iqtisodiyotining tarkibi va undagi mamlakatlarning guruhlanishi, xalqaro savdo, ishlab chiqarish omillarining harakati, xalqaro kapital va investitsiyalar harakatini jadallashtirishda erkin iqtisodiy hududlarning roli, xalqaro iqtisodiy integratsiyaning o'ziga xos xususiyatlari, xalqaro iqtisodiy tashkilotlarning tasniflanishi hamda mamlakatimizning jahon xo'jaligida ishtiroki va tutgan o'rni kabi masalalarningo'rganish va tahlil etishdan iborat. Fan va ta'lim integratsiyasi mazmun mohiyatidan kelib chiqqan holda innovasiyalarni ta'lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot-kommunikasiya tizimidan keng foydalanish.

Fanning vazifasi - Fan va ta'lim integratsiyasi mazmun mohiyatidan kelib chiqqan holda innovatsiyalarni ta'lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimidan keng foydalanish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining asosiy tendensiyalari.

"Jahon iqtisodiyoti" fanining predmeti va metodi. Jahon iqtisodiyoti iqtisodiy nazariyaning tarkibiy qismi sifatida. Jahon iqtisodiyotini tahlil qilish usullari va turlari. Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining asosiy qonuniyatlari. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarda o'zaro bog'liqlikning kuchayishi sabablari. Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining hozirgi tendentsiyalari: resurslarning notekis taqsimlanishi va tsiklik iqtisodiy dinamika; jahon iqtisodiyotining globallashuvi; ishlab chiqarishni transmilliylashtirish; xalqaro iqtisodiy integratsiya. Jahon iqtisodiyotining shakllanish bosqichlari. Jahon iqtisodiyotining tuzilishi.

2-mavzu. Jahon iqtisodiyoti nazariyalari

D. Rikardoning qiyosiy ustunlik qonuni. Xeksher-Olin ishlab chiqarish omillari nisbati nazariyasi. Leontyev paradoksi. Ishlab chiqarish omillarining tashqi savdo tarkibiga ta'sirining zamonaviy talqini. Talab va omillarning taklif tarkibidagi o'zgarishlar. Engel qonuni. Import o'rnini bosuvchi va eksportni kengaytiruvchi o'sishi. Ribchinskiy teoremasi va jahon iqtisodiyotida "Golland kasalligi". Fan-texnika taraqqiyotining, tovarlarning hayot aylanishining tashqi savdo tarkibiga ta'siri. R.Vernon gipotezasi. Raqobatbardoshlikning hozirgi tendentsiyalari.

3-mavzu. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish

Jahon savdosining hozirgi holati va rivojlanish dinamikasi. Erkin savdo va proteksionizm. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish. Savdo siyosati vositalari. Bojxona tariflari va bojlari, bojxona soliqqa tortish darajasi, tariflarning oshishi, tariflarning mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri. Tarifsiz cheklovlar, savdo siyosatining yashirin usullari. Bojxona tariflari nazariyasi. Xalqaro savdoni davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy bo'lmagan usullari. Xalqaro savdoni tartibga solishda JSTning roli.

4-mavzu. Xalqaro kapital harakati

Xalqaro kapital harakatining mohiyati, tuzilishi, dinamikasi va zamonaviy tendentsiyalari. Xalqaro kapital harakatining shakllari va turlari, ularning dinamikasi. Tadbirkorlik va kredit kapitalini eksport qilish. To'g'ridan-to'g'ri va portfelli xorijiy investitsiyalar. Xalqaro qarz olish va kreditlash. Tashqi qarz inqirozi, sabablari va yechim mexanizmi. Kapital harakatini davlat va xalqaro miqyosda tartibga solish.

5-mavzu. Jahon mehnat bozori.

Jahon mehnat bozorini shakllantirishning obyektiv shartlari. Xalqaro mehnat migratsiyasining mazmuni, sabablari va shakllari. Xalqaro mehnat bozorini shakllantirish va undan samarali foydalanish shartlari va omillari. Mehnat migratsiyasining ko'lami va yo'nalishi. Jahonning asosiy mehnat bozorlari. Mehnat migratsiyasining iqtisodiy oqibatlari. Xalqaro mehnat migratsiyasini davlat tomonidan tartibga sollsh.

6-mavzu. Xalqaro valyuta-moliya mnnosabatlari.

Xalqaro valyuta tizimi: tashkil etish tamoyillari, maqsadlari, funksiyalari va asosiy elementlari. Xalqaro valyuta tizimining evolyutsiyasi: Oltin standarti, Bretton-Vuds tizimi, zamonaviy xalqaro valyuta tizimi. Valyuta bozorlari, valyutalarga talab va taklif. Valyuta qiymatlari. Dunyoning asosiy valyuta savdo markazlari. Valyuta bozorlari ishtirokchilari. Valyuta operatsiyalari. Valyuta kursi. Valyuta kursiga ta'sir etuvchi omillar. Ruxsat etilgan va suzuvchi valyuta kurslari. Yevrovalyuta bozori. Pul-kredit siyosati.

7-mavzu. Jahon xizmatlar bozori

Tovarlar va xizmatlar o'rtasidagi farqlar. JST bo'yicha xizmatlar tasnifi. Xizmatlar savdosi usullari. Jahon transport xizmatlari. Jahon injiniring, konsalting va axborot xizmatlari. Sug'urta va bank xizmatlari. Xalqaro turizm.

8-mavzu. Jahon iqtisodiyotidagi integratsiya jarayonlari

Zamonaviy integratsiya jarayonlarining mohiyati. Integratsiyaning zaruriy shartlari va maqsadlari. Integratsiya birlashmalarining shakllari, ularning rivojlanish istiqbollari. Davlatlarning asosiy mintaqaviy va submintaqaviy bloklari. G'arbiy Yevropa iqtisodiy integratsiyasining xususiyatlari: Yevropa Ittifoqi va Yevropa valyuta tizimi. YIning shakllanish bosqichlari, tuzilishi, boshqaruv mexanizmlari. Yevropa Ittifoqining tashqi savdo va pul-kredit siyosati. Yevropa Ittifoqining rivojlanish istiqbollari: kengayish muammolari va xalqaro hamkorlikni yanada rivojlantirish rejalari. Yevroosiyo iqtisodiy integratsiyasining xususiyatlari.

9-mavzu. Xalqaro reytinglar

Inson taraqqiyoti indeksi. Biznes yuritish qulayligi. Xalqaro raqobatbardoshlik reytingi. Korruptsiyani idrok etish reytingi. Iqtisodiy erkinlik indeksi. Matbuot erkinligi indeksi. Siyosiy huquqlar indeksi. Fuqarolik erkinliklari indeksi. Xalqaro mulk huquqlari indeksi. Farovonlik indeksi. Bilim iqtisodiyoti indeksi.

10-mavzu. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar

Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar: mohiyati, zaruriyati, funksiyalari va guruhlanishi. BMT ning ixtisoslashgan iqtisodiy va moliya tashkilotlari. Xalqaro mintaqaviy moliya tashkilotlari.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining asosiy tendentsiyalari.
2. Jahon iqtisodiyoti nazariyalari\
3. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish
4. Xalqaro kapital harakati
5. Jahon mehnat bozori.
6. Xalqaro valyuta-moliya munosabatlari.
7. Jahon xizmatlar bozori
8. Jahon iqtisodiyotidagi integratsiya jarayonlari
9. Xalqaro reytinglar
10. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Globallashuv va uning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
2. Savdo urushlari va ularning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
3. COVID-19 pandemiyasining jahon iqtisodiyotiga ta'siri
4. XVF va Jahon bankining jahon iqtisodiyotini shakllantirishdagi siyosati
5. Barqaror rivojlanish va jahon iqtisodiyoti
6. Rivojlanayotgan mamlakatlarning jahon iqtisodiyotidagi roli
7. Iqtisodiy tengsizlik va uning jahon iqtisodiyoti uchun oqibatlari
8. Texnologiya va innovatsiyalarning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
9. Xalqaro savdo shartnomalari va ularning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
10. Moliyaviy inqirozlar va ularning jahon iqtisodiyoti uchun oqibatlari\
11. Rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy o'sish istiqbollari
12. Energiya bozorlari va ularning jahon iqtisodiyotidagi ahamiyati
13. Markaziy banklarning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
14. Global ta'minot zanjirlari va ularning jahon iqtisodiyotidagi roli
15. Turizm sanoati va uning jahon iqtisodiyotiga qo'shgan hissasi
16. Ekologik muammolar va ularning butun dunyoda iqtisodiy oqibatlari
17. Mehnat bozori tendensiyalari va ularning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
18. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va uning jahon iqtisodiyoti uchun ahamiyati
19. Iqtisodiy sanktsiyalar va ularning jahon savdosiga ta'siri
20. Yevrozona kelajagi va uning global iqtisodiyotga ta'siri
21. Korrupsiya va uning global miqyosda iqtisodiy rivojlanishga ta'siri
22. Infratuzilmaga investitsiyalar va ularning jahon iqtisodiyotini rag'batlantirishdagi roli
23. Demografik o'zgarishlarning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
24. Brexit va uning Yevropa va jahon iqtisodiyotiga ta'siri
25. Raqamli iqtisodiyot va uning jahon bozorlarini o'zgartirishi
26. Urbanizatsiya va uning global miqyosdagi iqtisodiy oqibatlari
27. Iqtisodiy barqarorlik va uning beqaror global iqtisodiyotdagi ahamiyati

3.

V. FAN BO'YICHA KURS ISHI (LOYIHASI)

Fan bo'yicha kurs ishi rejalashtirilmagan.

VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Rivojlanishning innovasion tipi, asosiy iqtisodiy nazariyada Iqtisodiy rivojlanish nazariyalari, inson rivojlanishi innovasion rivojlanishning asosiy maqsadi sifatida; iqtisodiy jarayonlarning amal qilish xususiyatlari haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;***
- Iqtisodiy qonunlarni, ilmiy tushunchalarni (kategoriyalarni), iqtisodiy muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi;***
- Talaba iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish; iqtisodiy muammolarini hal etish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar to'plash va ulardan foydalanish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***

4.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

	• ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • elektron materiallar • keys-texnologiyalar • vizual, muammoli, mualliflik ma'ruzalari, ikki tomonlama tahlil, Insert, klaster, «Venna», sinkveyn va boshqalardan foydalanish
5.	**VIII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. A.M. Alimov, E.A. Maxmudov, N.X. Xaydarov. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. T.: Zilol buloq nashriyoti 2020. 2. N.S.Ismailova, U.U. Shagazatov Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. Darslik. – T.: "NOSHIR» 2019 y. 320 b. 3. Мировая экономика: Учебное пособие для вузов / Под ред. М.П. Магомедова. - М.: Юрайт, 2019. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. 2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 488 b. 3. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b. 4. I.I.Ergashev, N.A. Raximova Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. Uslubiy qollanma. Samarqand 2020 y. 211 b 5. Мировая экономика и международный бизнес: учебник/ кол. авторов; под. общ. ред. д-ра экон. наук, проф. В.В.Полякова и д-ра экон. наук, проф. Р.К.Щенина. – 5-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2008. - 688 с. 6. Киреев А. П. Международная экономика. В 2 ч. Ч. I. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. Учебное пособие для вузов. – М.: Междунар. отношения, 2000. С. 234. **Axborot manbalari (saytlar):** 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. http://ima.uz - Агентство интеллектуальной собственности при

	Министерстве юстиции Республики Узбекистан 4.https://mininnovation.uz - Министерство инновационного развития Республики Узбекистан 5.www.catback.ru - Научные статьи и учебные материалы по экономике 6.www.mail.tdiu.uz – Электронная библиотека ТДИУ 7.www.el.tfi.uz – Электронная библиотека ТФИ 8.www.economist.com 9.www.worldeconomics.com 10.www.tradingeconomics.com 11.www.ereport.ru – Обзорная информация по мировой экономике
7.	Fan dasturi Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti o'quv-uslubiy kengashining 2024 yil -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **Artikova Sh.I.** – SamISI, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti v.b., iqtisodiyot fanlari falsafa doktori.
9.	**Taqrizchilar:** **Isxakova S.A.** – SamISI, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, PhD (ichki); **Xalimov Sh.X.** - "Everest Super Star" OK rahbari (tashqi).